

Úplna verzia správy je dostupná na <http://www.eumap.org/reports/2005> a at <http://www.memo98.sk>.

Pre ďalšie informácie kontaktujte: Ivan Godársky a Rast'o Kužel z MEMO 98, ivang@memo98.sk a kuzel@memo98.sk, +421 2 5441 0309, alebo Mária Anati z OSI, Budapešť, manati@osieurope.org, + 36 30 2748533.

Ako môže televízia na Slovensku odpovedať potrebám občanov?

Bratislava a Budapešť, 21. december 2005 - Po takmer desaťročnom období vysokej politizácie elektronických médií zaznamenala situácia na trhu televízií v posledných rokoch významné zlepšenie. Napriek týmto pozitívnym zmenám sú však potrebné ďalšie reformy verejnoprávnych vysielateľov, aby sa zabezpečila ich politická a ekonomická nezávislosť. V oblasti súkromných médií je potrebné zlepšiť transparentnosť vlastníckych vzťahov, zatiaľ čo lokálne televízie potrebujú zvýšenú podporu, aby zostala zachovaná mediálna diverzita. Okrem toho, napriek príznakom zvýšenej kvality televíznej programovej skladby je potrebné, aby novinári a vysielatelia prejavili zvýšenú snahu predchádzať bulvarizácii a rozvíjať investigatívnu žurnalistiku.

Vyššie uvedené závery patria medzi hlavné zistenia správy o Slovensku v rámci série monitorovacích správ **"Televízia v Európe: riadenie, politika a nezávislosť"**, ktorá bola dnes vydaná v Bratislave. Túto správu vypracoval Open Society Institute (OSI) v spolupráci s MEMO 98. Správa jednak zaznamenáva pokrok v oblasti verejnoprávnych médií a dosiaľ prijaté reformy, zároveň však vyzýva parlament, aby pokračoval v procese budovania nezávislých verejnoprávnych médií a odporúča všetkým vysielateľom, aby podporovali kvalitnú programovú náplň. Správa obsahuje 16 konkrétnych odporúčaní pre politických predstaviteľov a regulačné orgány.

V deväťdesiatych rokoch sa verejnoprávna televízia, STV, často stávala nástrojom či "hlásnou trúbou" rôznych vlád, predovšetkým počas vlády Vladimíra Mečiara, v období 1994 až 1998. Po roku 2000 však slovenská vláda prijala sériu zákonov, ktoré pomohli stabilizovať a štandardizovať mediálny sektor. Boli to predovšetkým nové zákony o verejnoprávnych médiách STV a SRo, ktoré redefinovali ich poslanie. Zavedenie peoplemetrov v roku 2004 bolo ďalším dôležitým prvkom, keďže prinieslo presnejší obraz mediálneho trhu a stalo sa veľmi užitočným ako pre zadávateľov reklamy, tak i pre médiá. Hoci prepojenie politickej scény s médiami už nie je také úzke ako v minulosti, stále do určitej miery pretrváva v niektorých médiách.

Verejnoprávna STV nastúpila pod novým vedením od roku 2003 cestu ambiciózných reforiem – v auguste 2003 sa táto stanica vymanila zo stratového hospodárenia po prvý raz za desať rokov. Napriek tomu, hoci si nové vedenie STV riaditeľa Richarda Rybníčka získalo široké uznanie za presadzované reformy, stalo sa aj terčom kritiky, ktorá mu vyčíta, že premenil verejnoprávne médium na ďalšiu komerčnú stanicu, ktorej prioritami sú predovšetkým vysoké ratingy a reklamné príjmy.

Dnes vydaná správa OSI vyzýva k prehĺbovaniu reforiem spojených s verejnoprávными vysielateľmi, a to najmä v smere zaručenia ich nezávislosti od politických tlakov. Správa odporúča parlamentu, aby

novelizoval súčasnú legislatívu a zmenil systém menovania členov Rady STV a Rady SRo. Tieto zákonne úpravy by mali zabezpečiť, aby občianska spoločnosť a profesné organizácie mali právo participovať vlastnými kandidátmi na členstve v týchto radách. Zmeny by tiež mali vyžadovať, aby sa členovia oboch rád preukázali odbornosťou a skúsenosťami z oblasti médií. Správa rovnako vyzýva parlament upraviť zákon o koncesionárskych poplatkoch tak, aby budúce zvyšovanie koncesionárskych poplatkov bolo priamo naviazané na mieru inflácie. Takáto úprava by mohla vytvoriť dostatočné a dlhodobo stabilné financovanie verejnoprávnych médií.

V televíznom segmente sa súkromná stanica TV Markíza, ktorej prevádzkovateľom je americká spoločnosť Central European Enterprises (CME) – naďalej teší veľmi silnej pozícii, ktorú získala polovici deväťdesiatych rokov, keď bola kredibilita STV v hlbokom úpadku. Konkurenčné prostredie v televíznom sektore sa posilnilo po vzniku ďalších komerčných staníc, najmä TV Joj.

Ako uvádza správa OSI, v takomto dynamickom trhovom prostredí je dôležité vytvoriť právny rámec, ktorý by zaručil transparentnosť vlastníckych a majetkových vzťahov v médiách. Správa preto navrhuje, aby hlavný regulačný orgán, Rada pre rozhlasové a televízne vysielanie získala ďalšie právomoci a to i zmenou zákona o vysielaní a retransmisii, ktoré by jej umožnili zaručiť transparentnosť vo sfére elektronických médií a predchádzať koncentrácii vlastníckych vzťahov. Správa taktiež vyzýva Radu pre vysielanie, aby uplatňovala svoje súčasné právomoci v plnej možnej miere, a to predovšetkým zverejnením mien všetkých držiteľov vysielacích licencií spolu s podielmi a majetkovou účasťou v daných spoločnostiach.

Hoci mediálny trh na celoštátnej úrovni rastie, lokálni vysielatelia prechádzajú obdobím finančných ťažkostí. Mnohí z nich sú závislí na podpore zo strany miestnej samosprávy, čo môže mať vplyv na ich nezávislosť. Aby sa naďalej rozvíjala vysielacia rôznorodosť, správa OSI vyzýva k prehĺbeniu podpory lokálnych televízií, ktoré sa osvedčili kvalitným a nezávislou programovou skladbou – napríklad cieľným použitím časti koncesionárskych poplatkov, alebo prostredníctvom miestnych daní.

Na záver možno konštatovať, že napriek postupnému zlepšovaniu kvality programov zameraných na aktuálne dianie by elektronické médiá mohli rozhodne zvýšiť svoju snahu o potieranie bulvarizácie obsahu a absencie seriózneho investigatívneho žurnalistiky. Navyše, správa sa obracia na novinárske organizácie s výzvou prehľbovať kultúru solídnej a nezávislej žurnalistiky najmä pokračujúcou podporou vzdelávania novinárov, či napomáhaním prijatiu etického kódexu médií.

Poznámka editorom

Táto správa je časťou súhrnu dvadsaťi naárodných monitorovacích správ “**Televízia v Európe: riadenie, politika a nezávislosť**”. Správy boli pripravené v rámci projektu EUMAP, Programu monitoringu a obhajoby práv EÚ (the EU Monitoring and Advocacy Program) zo strany Open Society Institute (OSI), v spolupráci s Programom sieťových médií (Network Media Program) OSI. Všetky správy sú dostupné na <http://www.eumap.org>. Viac informácií o Open Society Institute je prístupných na <http://www.soros.org>.

Slovenská správa bola vytvorená v spolupráci s MEMO 98, nezávislou a nestraničnou organizáciou, ktorá vznikla v roku 1998 so zámerom monitorovať slovenskú mediálnu scénu a zabezpečiť tak všetkým občanom prístup k vyváženým informáciám. Viac informácií o MEMO 98 je dostupných na <http://www.memo98.sk>.